

Analýza možné změny územně správního členění – zařazení obce s rozšířenou působností Mnichovo Hradiště do správního obvodu Libereckého kraje

1. Historické souvislosti, geografické uspořádání a identita

Mnichovo Hradiště spolu s Turnovem i Libercem v historických mapách náleží do **Boleslavského kraje** (od 2. poloviny 13. století za Přemysla Otakara II.) Na dohledané mapě z roku 1630 značený jako **BOLESLAWSKY KRAG**. Viz obr. 1.

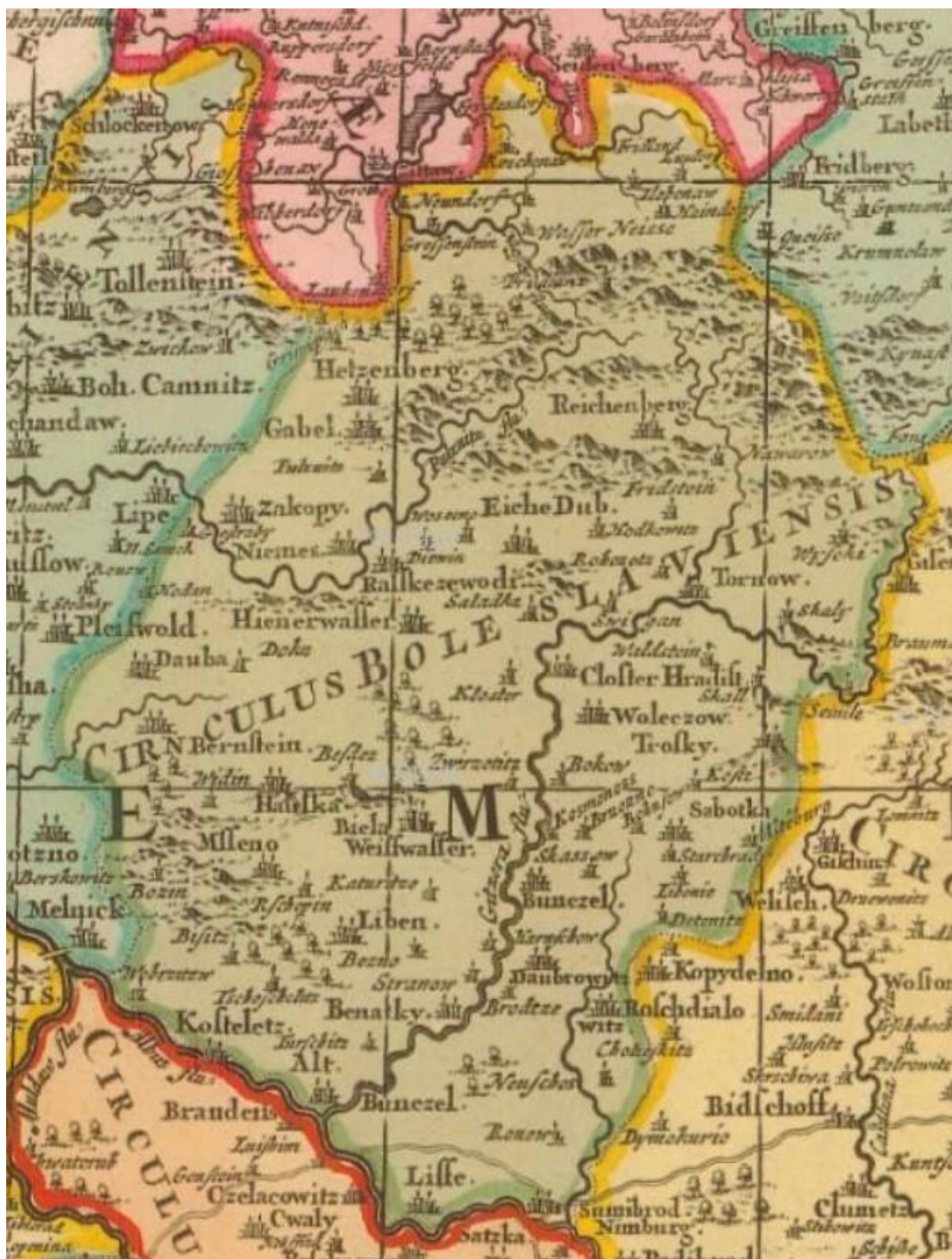
Obr. 1: Kaerius Petrus, Janssonius J., Sadeler, E. Bohemia in suas partes geographicé distincta. Měřítko: grafické. 1630. 1 list, 48,7 x 57,7 cm, Archivní katalog ÚAZK Vademecum, dostupné online: <https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=sbirka1&idrastru=I-1-075>

Od 20. 8. 1622 Mnichovo Hradiště náleží k panství Albrechta z Valdštejna, následně mezi lety **1624-1634 k Frýdlantskému vévodství**. Viz obr. 2.

Obr. 2: Frýdlantské vévodství 1624-1634, dostupné online: <http://cuni.georeferencer.com/compare#261856294567>

Mnichovo Hradiště historicky náleží do oblasti v mapách označované jako: **BOLESLAWSKY KRAG**, **Bunczlaweris kraiss**, **Boleslausko**, od 2. poloviny 17. století také jako **CIRCULUS BOLESLAVIENSIS**. Viz obr. 3.

Obr. 3: Visscher Nicolao. Regnum Bohemiae etque annexae provinciae ut ducatus Silesiae marchionatus Moraviae et Lusatae vulgo die Erb-Länderen. Měřítko: grafické. Amsterdam, 2. pol. 17. století. 1 list, 54,2 x 63,5 cm, Archivní katalog ÚAZK Vademecum, dostupné online: <https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=sbirka1&idrastru=I-1-040>

V roce 1846 je oblast dle politického rozdělení označována římskou číslicí IV.

Do stejné stále spadá i město Turnov a Liberec.

Od roku 1849 v novém soudním a politickém rozdělení Království českého **Mnichovo Hradiště včetně Turnova náleží do oblasti značené IV., kraj Jičínský**: krajský úřad IV. GITSCHIN., krajský soud VI. GITSCHIN, okresní trestní soud 5. Jungbunzlau (*Mladá Boleslav*), okresní úřad 15. Jungbunzlau (*Mladá Boleslav*), okresní soud 19. Münchengrätz (*Mnichovo Hradiště*) – viz obr. 4, 5, 6.

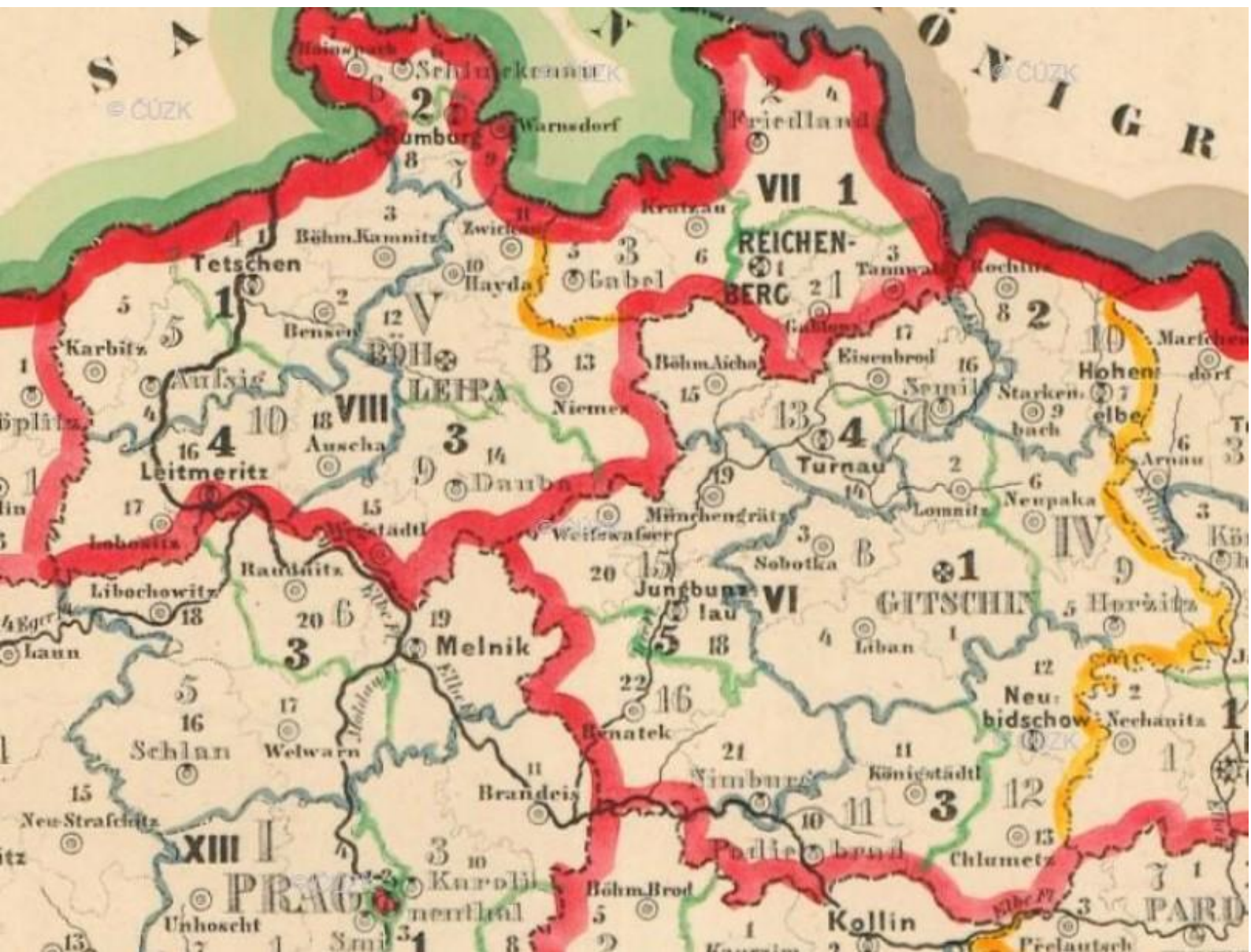
V této době **Liberec** patří **do kraje Česká lípa** značený V.

Krajů je celkem 7.

IV. GITSCHIN.	V. KÖNIGGRÄTZ.	1. Königgrätz.	1. Königgrätz.	1. Königgrätz.
			2. Königgrätz.	2. Nechanitz.
		2. Trautenau.	3. Trautenau.	3. Königinnhof.
			4. Trautenau.	4. Jaromitz.
	3. Reichenau.	5. Reichenau.	5. Trautenau.	
		6. Reichenau.	6. Arnau.	
	VI. GITSCHIN.	1. Gitschin.	8. Gitschin.	7. Marschendorf.
			9. Gitschin.	8. Schatzlar.
2. Hoheneibe.		10. Hoheneibe.	9. Braunau.	
		11. Hoheneibe.	10. Politz.	
3. Neubidschow.	12. Neubidschow.	11. Reichenau.		
	13. Neubidschow.	12. Adlerkostelez.		
4. Turnau.	14. Turnau.	13. Senftenberg.		
	15. Turnau.	14. Grulich.		
5. Jungbunzlau.	16. Jungbunzlau.	15. Nachod.		
	17. Jungbunzlau.	16. Neustadt.		
		18. Jungbunzlau.	17. Dobruschka.	
		19. Jungbunzlau.	18. Gitschin.	
		20. Jungbunzlau.	19. Lomnitz.	
		21. Jungbunzlau.	20. Sobotka.	
		22. Jungbunzlau.	21. Liban.	
		23. Jungbunzlau.	22. Horzitz.	
		24. Jungbunzlau.	23. Neupaka.	
		25. Jungbunzlau.	24. Hoheneibe.	
		26. Jungbunzlau.	25. Rochlitz.	
		27. Jungbunzlau.	26. Starckenbach.	
		28. Jungbunzlau.	27. Podiebrad.	
		29. Jungbunzlau.	28. Königstadt.	
		30. Jungbunzlau.	29. Neubidschow.	
		31. Jungbunzlau.	30. Chlumetz.	
		32. Jungbunzlau.	31. Turnau.	
		33. Jungbunzlau.	32. Böhmischeicha.	
		34. Jungbunzlau.	33. Semil.	
		35. Jungbunzlau.	34. Eisenbrod.	
		36. Jungbunzlau.	35. Jungbunzlau.	
		37. Jungbunzlau.	36. Münchengrätz.	
		38. Jungbunzlau.	37. Weifswasser.	
		39. Jungbunzlau.	38. Nimburg.	
		40. Jungbunzlau.	39. Benatek.	

Obr. 4: Hennig C., Tempisky F. Orientierung-Karte in der neuen gerichtlichen und politischen Eintheilung des Königreichs Böhmen... Měřtko: grafické. Praha, 1849. 1 list, 43,2 x 60,3 cm, Archivní katalog ÚAZK Vademecum, dostupné online:

<https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=sbirka1&idrastru=I-1-125>

Obr. 5: Hennig C., Tempky F. Orientierung-Karte in der neuen gerichtlichen und politischen Eintheilung des Königreichs Böhmen... Měřtko: grafické. Praha, 1849. 1 list, 43,2 x 60,3 cm, Archivní katalog ÚAZK Vademecum, dostupné online: <https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=sbirka1&idrastru=I-1-125>

IV. KRAJ JIČINSKÝ

Podkrají

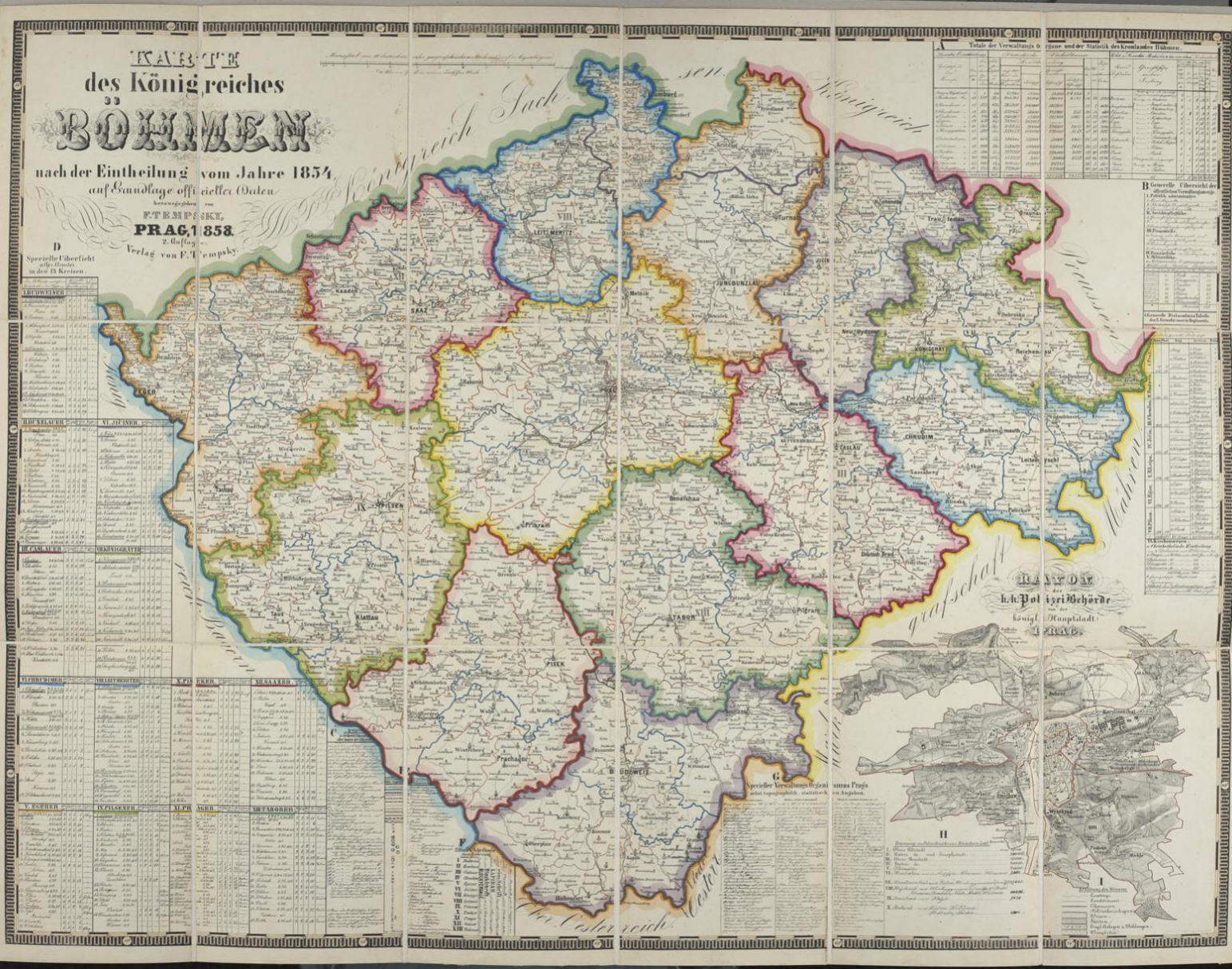
1. Jičínské	9. Hořické
2. Králohradecké	10. Wrechlabské
3. Královdvorské	11. Poděbradské
4. Trutnovské	12. Nowobydžovské
5. Braunovské	13. Turnovské
6. Rychnovské	14. Semilské
7. Žamberké	15. Mladoboleslavské
8. Nowoměstské	16. Nymburské

Obr. 6: Jireček Josef, Schönfelder František. *Království české. Měřítko: grafické.* Praha, 1850.
1 list, 55,4 x 74,3 cm, Archivní katalog ÚAZK Vademecum, dostupné online:
<https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=sbirka1&idrastru=I-1-138>

V roce 1855 bylo krajů 13. Vznikl samostatný kraj **Mladá Boleslav**, do kterého patří **Mnichovo Hradiště, Turnov i Liberec**. Viz obr. 7 a 8.

9.	Mladá Boleslav	Bělá pod Bezdězem, Benátky nad Jizerou, Český Dub, Dubá, Frýdlant, Chrastava, Jablonec nad Nisou, <i>Liberec</i> , Mimoň, <i>Mladá Boleslav</i> , Mnichovo Hradiště, Německé Jablonné, Nymburk, Sobotka, Tanvald, Turnov, Železný Brod (17)
----	----------------	---

Obr. 7: *Slovník představitelů politické správy v Čechách v letech 1849-1918, strana 20*

Obr. 8: Mapa Českého království (1858) s vyznačením krajů z roku 1855, dostupné online: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karte_des_K%C3%B6nigreiches_B%C3%B6hmen_nach_der_Eintheilung_vom_Jahre_1854_01.jpg#/media/Soubor:Karte_des_K%C3%B6nigreiches_B%C3%B6hmen_nach_der_Eintheilung_vom_Jahre_1854_01.jpg

Dne 23. října **1862** bylo **krajské zřízení zrušeno**. České země se od té doby členily již jen na okresy. Krajské úřady, které si ještě podržely některé pravomoci, byly definitivně zrušeny roku 1868.

Od roku 1866 je zřízena okresní samospráva v Mnichově Hradišti.

Politický okres Mnichovohradištský se skládal ze 2 okresů soudních - soudní okresy Bělá pod Bezdězem a Mnichovo Hradiště.

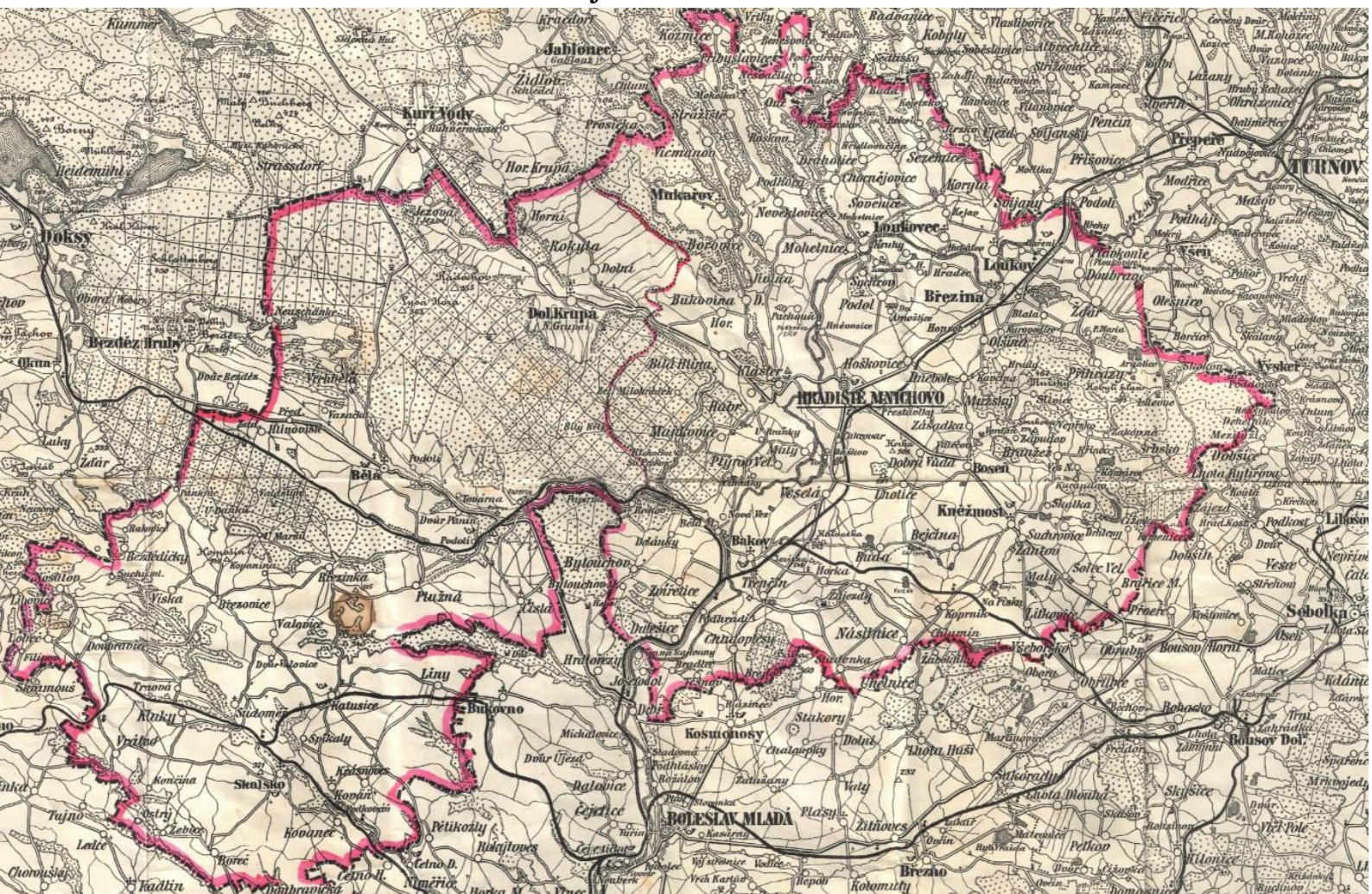
Turnov a Liberec = vlastní politický okres, resp. okresní hejtmanství.

Viz obr. 8.

Obr. 8: Politický okres Mnichovohradištský od roku 1866, Muzeum města Mnichovo Hradiště

V roce 1868 zřízeno okresní hejtmanství Mnichovo Hradiště. Viz obr. 9.

Obr. 9: i. č. 3369_104, mapa okresního hejtmanství a okolí, od roku 1868, fond Mapy a plány, Muzeum města Mnichovo Hradiště

Kromě samosprávy existovaly ve městech i úřady státní správy.

Jednalo se o c. k. okresní hejtmanství, c. k. okresní soud a c. k. berní a listovní úřad. Všechny tyto instituce sídlily v budovách přilehlých k radnici.

Zákonem ze dne 19. 5. 1868 byly zrušeny okresní úřady, vláda ustoupila od soustředění veškerých agend ve svých rukou a celou řadu správních činností svěřila obecní, okresní či zemské samosprávě.

V sídlech okresních úřadů byly ponechány okresní soudy a politické úřady v podobě okresních hejtmanství se přestěhovaly tam, kde už nezářídka sídlily na počátku 50. let 19. století. **Takto nastavená organizace veřejné správy se ustálila a zůstala v podstatě nezměněna až do správní reformy v roce 1927, resp. do jejího provedení o rok později.** (Slovník představitelů politické správy v Čechách v letech 1849-1918, strana 22)

Tento stav byl oficiálně potvrzen roku **1928** formálním návratem k zemskému zřízení, kdy byl zákonem č. 125/1927 Sb., o organizaci politické správy, ze dne 14. června 1927 změněn zákon o zřízení župních a okresních úřadů z roku 1920. **Mnichovo Hradiště = Politický a soudní okres Mnichovo Hradiště náleží do tzv. Země České, jakožto jedné ze samosprávných zemí Československé republiky. Turnov a Liberec = vlastní politický okres.**

Dne 15. května 1945 došlo k obnovení politického okresu Mnichovo Hradiště, zrušeného Němci. Okres měl po válce výměru 462 km², žilo v něm 37 586 obyvatel a skládal se opět ze dvou soudních okresů – Mnichovo Hradiště (46 obcí) a Bělá pod Bezdězem (28 obcí).

Ústava 9. května 1948 dále upevnila a definovala postavení NV jako orgánů veřejné správy daného obvodu ve všech oborech státní správy (vnitřní, kulturní, osvětové, sociální, zdravotní, finanční, hospodářské aj.). V praxi to znamenalo splynutí státní správy a samosprávy. NV měly nově tři stupně, a sice místní národní výbory (MNV), okresní národní výbory (ONV) a krajské národní výbory (KNV).

Roku 1948 proběhla na území státu zásadní správní a územní reforma, kterou přinesl zákon o krajském zřízení z konce roku. Republika byla podle něj rozdělena na 19 krajů v čele s krajskými národními výbory. Nově vzniklým krajům bylo zapotřebí od 1. února 1949 přizpůsobit i soustavu okresů. Okres Mnichovo Hradiště připadl do Libereckého kraje (včetně Turnova a Liberce), přišel o obce soudního okresu Bělá pod Bezdězem (nově součást okresu Doksy) a o obec Bradlec (k okresu Mladá Boleslav). Součástí okresu se naopak stal soudní okres Sobotka (41 obcí, včetně např. Dolního Bousova, Sobotky, Mladějova, Libošovic apod.).

Celkem se tak od roku 1949 okres Mnichovo Hradiště skládal z 86 obcí. Okres Mnichovo Hradiště, byl z celého Libereckého kraje nejvíce zemědělským, s celkovou výměrou 27 458 ha půdy, z toho 22 535 ha půdy orné. (prý jeden z důvodů připojení)

Na konci roku **1950 přibyly** k okresu Mnichovo Hradiště **obce Dolní Krupá, Dolní a Horní Rokytá (od roku 1960 sloučeny do Rokyté) a obec Jezová (sloučena s Dolní Krupou).**

Z rozlohy města ubylo v květnu 1946 katastrální území Haškova, za války připojené k městu, nyní opět vrácené Veselé, aby se po letech opět připojilo k městu. Naopak v roce **1951** bylo území města rozšířeno o **Hněvousice** z katastru Sychrova.

Další územní reorganizace proběhla v Československu v roce **1960**.

Území bylo nově rozděleno na 10 krajů, přičemž **okres Mnichovo Hradiště byl zrušen** a všech 81 jeho obcí rozděleno do okresů Mladá Boleslav (54 obcí) a Jičín (27 obcí). Rokem 1960 tedy skončila existence samostatného okresu Mnichovo Hradiště.

Mnichovo Hradiště od roku 1960 náleží do Středočeského kraje (územněsprávní jednotka od 1. 7. 1960, zákon o územním členění státu č. 36/1960 Sb. ze dne 11. dubna, od 1. ledna 2000 samosprávný) a zároveň do okresu Mladá Boleslav (administrativní i soudní).

Turnov a Liberec náleží do Libereckého kraje.

V roce 1964 došlo ke sloučení města s Hoškovicemi, jejichž součástí byl i Honsob, a to s účinností k 1. lednu 1965. Přirozené centrum regionu se tak pro řadu vesnic postupně stalo střediskovou obcí. Roku 1976 byl vytvořen společný národní výbor s obcí Veselá, počet členů MNV se ze 43 zvýšil na 58, spojení obou obcí bylo zdůvodněno „praktickými potřebami, nutností společných plánů rozvoje, a tedy i hospodaření (...)“, a tak volby v roce 1976 proběhly již do takto rozšířeného pléna. V roce 1979 došlo ke sloučení Mnichova Hradiště a obce Dneboh, roku 1988 se staly součástí města i Dobrá Voda, Lhotice a Březina (tj. i Hradec, Kruhy, Olšina, Podolí, Sychrov).

(citováno z knihy Příběh Mnichova Hradiště, autor textu Mgr. Jan Juřena)

Dle článku CXVII zákona č. 320/2002 Sb. byly dnem nabytí účinnosti, tj. **1. ledna 2003, zrušeny okresní úřady**. Kompetence okresních úřadů převzaly zčásti krajské úřady a zčásti obecní úřady obcí s rozšířenou působností státní správy, čímž okresy přestaly plnit funkci územních jednotek státní správy. Nadále však zůstala zachována okresní organizace u soudů, policie (bývalá Okresní ředitelství byla přeměněna na tzv. Územní odbory), archivů a okresy jsou také používány pro potřeby statistické a územně-orientační.

Správní obvody obcí s rozšířenou působností vymezila vyhláška ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb – ORP MNICHOVO HRADIŠTĚ je vymezeno územím obcí: Bílá Hlína, Boseň, Branžež, Březina, Dolní Krupá, Horní Bukovina, Chocnějovice, Jivina, Klášter Hradiště nad Jizerou, Kněžmost, Koryta, Loukov, Loukovec, Mnichovo Hradiště, Mohelnice nad Jizerou, Mukařov, Neveklovice, Ptýrov, Rokytá, Sezemice, Strážiště, Ždár – **vyhláška nabyla účinnosti dne 1. ledna 2003.**